

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ט"ז כסלו תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות ו.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סימן רע"ה סעיף ב'. | לוח יומי מקוצר: עמוד נ"ד סימן רע"ד/רע"ה.
מוסר: תחילת פרק ה' עד פרק ה' שנית הלא כל אב מצווה.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק א משנה ז' עד משנה י"ד.

עניני דיומא - חנוכה

אני גר בקומה גבוהה האם אוכל להדליק נר חנוכה בחלון?

ידליק בחלון, אלא ידליק בפתח דירתו הפונה לחדר המדרגות; וכן דעת הגר"נ קרליץ, אשר הוסיף כי יש להותיר את דלת הבית פתוחה, כדי שבני הבית יוכלו לראות את הנרות.
אולם לדעת הגר"פ שיינברג עדיף שידליק בחלון, כיון שיש בכך פרסומי ניסא' יותר מבחדר המדרגות; וכן דעת הגר"ש ואזנר, שכיון שבכל זאת יש איזשהו פרסומי ניסא' לבני רשות הרבים גם בגובה של יותר מעשרים אמה, וכן לדיירי הבתים שמסביב ולבני הבית - לא ישנה מהמנהג, וידליק בחלון. [שו"ע תרעא, ו, ומשנ"ב כח; ביאורים ומוספים דרשו, 56]

את נרות החנוכה יש להניח לכתחילה בגובה שבין שלשה טפחים (24-28.8 ס"מ, לשיטות השונות) לעשרה טפחים (96-80 ס"מ); ובדיעבד יוצאים ידי חובה בין כשהם מונחים למטה משלשה טפחים, ובין כשהם מונחים למעלה מעשרה טפחים. אכן, בגובה של יותר מעשרים אמה (9.6-11.52 מטר), אין יוצאים ידי חובה אף בדיעבד, כיון שעניי העוברים ושבים אינן 'קולטות' את הנרות כאשר הם מונחים בגובה זה, ואין בהדלקתם פרסומי ניסא'.
ומי שאין באפשרותו להדליק בפתח ביתו (או חצרו) ועליו להדליק בחלון, וחלונות ביתו גבוהים מקרקע הרחוב יותר מעשרים אמה, אך יש מסביב לביתו בתים שדייריהם רואים את הנרות שבחלונו - דעת הגר"שז' אויערבך שלא

הדף היומי בהלכה

"ואין לנו רשות להשתמש בהן" - גם בשבת?

האור, ויעבור בכך על איסור 'מכבה'.
ולאו דוקא קריאה, אלא כל בדיקה והבחנה בין דברים וכיוצא בהן, הכרוכות בראייה מדוקדקת ומרוכזת, ומשום כך נדרש עבורן אור צלול ויציב - אסור לעשותן לאור הנר.
[שו"ע ערה, א, ומשנ"ב א, ג וד; ביאורים ומוספים דרשו, 3-5; וראה ביה"ל ד"ה ואין]

נר שמן, וכל נר אחר שחומר הבעירה שלו נוזלי, אסור להטותו או לנענעו בשבת, משום שקירוב השמן אל הפתילה מגביר את בעירת הנר, ויש בכך איסור 'מבעיר'.
וכיון שפעולות אלו הן פעולות קלות שבזמנם היו נעשות גם בהיסח הדעת, גזרו חכמים שלא לקרוא לאור הנר, מחשש שיטה את הנר על מנת להטיב את אורו. וכן יש לחשוש שיסיר את ראש הפתילה כאשר יתפחם, כדי להטיב את

הדף היומי בהלכה

נרות השבת נעולים בוויטרינה האם מותר לקרוא לאורן?

ונעילת ויטרינה שהנרות מונחים בה - יש אומרים שמשמשת כהיכר לאיסור שבת, ומתירה את איסור הקריאה; ויש חולקים; ואם המפתח ביד אחר, ניתן להקל. וכן תליית פתק על פתח הויטרינה, וכדומה, אשר כתוב עליו: "שבת היום ואסור להדליק" - מתירה את איסור הקריאה.
[משנ"ב ערה, ב, ח וט, וביה"ל ד"ה לאור]

תפילה השגורה בפה - כגון זמירות שבת למי שמורגל בהן ולו במעט - מותר לקרואה מתוך הכתב לאור הנר, כיון שאין צורך להתרכז בראיית המילים, ואין לחשוש שיבוא לעשות מלאכה להטבת האור. וכן מותר לקרוא דברים העוסקים באיסור 'מבעיר' הכרוך בנרות, כגון פרק 'במה מדליקין', כיון שעוסק בעניני האיסור ולא יבוא להכשל בו.

מי שאינו יכול לאכול בליל שבת סעודת פת - כיצד ינהג?

סעודות, שמתוכן לפחות שתי סעודות פת; ובלילה יקדש על היין ויאכל מיני מזונות, ואם גם זה אינו אפשרי עבורו - ישתה רביעיית יין נוספת על כמות הימלוא לוגמיו של הקידוש, ובכך יצא ידי חובת 'קידוש במקום סעודה'.
[ש"רע רעד, ד, משנ"ב ט, ושעה"צ ח; ביאורים ומוספים דרוש, 14-13]

חייב אדם לאכול שלוש סעודות בשבת. ובסעודה השלישית - נחלקו הפוסקים אם חובה לאכול דווקא פת, או שניתן לצאת ידי חובה במיני מזונות, ואף בפירות. אולם, בסעודת ליל שבת וסעודת הבוקר, לכל הדעות חובה לאכול פת, כיון שסעודות אלו הן עיקר כבוד השבת.
ומי שאין באפשרותו כלל לסעוד בליל שבת סעודת פת - יאכל ביום שלוש

הסיפור היומי

כאשר הגיעו לדברי הגמרא:

"ואינו יודע מתי שבת" אמר הילד: "והרי אם רק יישא יהודי עיניו לשמים מיד יבחין ויראה אם שבת היום!"...

"היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת" - נעצר הילד מקריאת הגמרא ותמה בקול: "ואינו יודע מתי שבת?! והרי אם רק יישא יהודי עיניו לשמים מיד יבחין ויראה אם שבת היום!"...
בתמימותו הטהורה סבר כי לא יתכן שיהיה זה יום השבת ויהודי לא ירגיש זאת באוויר. שלא יכיר על הבריאה כי כולה שבת היום.

הרב אברהם פוקס

כבר משחר ילדותו של האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין זי"ע נכדו של המגיד ממעזריטש זי"ע, נכרו בו גלויי קדושה מופלאים וחכמה היוצאת מגדר הרגיל, וזקני צדיקי הדור התייחסו אליו בהערצה מופלגת.
פעם כאשר למד עם מלמדו את מסכת שבת, כאשר הגיעו לדברי הגמרא:

פניני הפרשה

ניסה ראש הכולל שוב, ואמר למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א כי הוא בעל חוב גדול וחייב הרבה כסף לאברכים, ואיך יכול הוא להישאר ולא לצאת לחו"ל לאסוף כסף? אך מרן הגיב: "תיסע לצפת!!! לא לחו"ל!"...

מעשה נפלא על הסייעתא דשמיא לה זוכים השומעים לגדולי ישראל ללא התחמכויות

ביום ראשון בערב, בהיותו בצפת, הלך לבית הכנסת צאנו שבעיר והתיישב ללמוד. מתוך עייפותו הרבה נרדם על השולחן, וכשהתעורר ראה כי השעה 10:30. לאחר שהתברר לו כי בשעה 11:00 יתקיים מניין למעריב, החליט להישאר שם עד התפילה.
כשהחלו להתאסף אנשים למעריב, הבחין ראש הכולל ביהודי אמריקאי שהגיע למקום, והחליט לנסות את מזלו ולגשת אליו. ואכן לאחר התפילה ניגש אליו ופתח עמו בשיחה, כאשר הוא מספר לו את השתלשלות הדברים, כיצד ביקש ממרן ברכה לנסיעה לחו"ל, ובמקום זאת שלחו מרן לצפת.
המשך ההתרחשויות היה ממש כמו בסיפורים...
"כמה כסף צריך?" - שאל היהודי האמריקאי קצרות. וראש הכולל נקב בסכום המדויק לו הוא נזקק.
"תן לי לבדוק את העניין", הגיב היהודי בענייניות, "אפגוש אותך כאן למחרת". למחרת הגיע אותו אדם ומסר לראש הכולל הנדהם שני צ'קים על כל הסכום!! פרוטה לא נעדרה. ובנוסף, הבטיח כי ישתדל לעזור לו גם בהמשך!
וכשסיפרו למרן את דבר המעשה, נענה בזו הלשון: "מי ששומע ומאמין, ה' עוזר לו".

(גיליון דברי שיח וישב תשע"ז)

כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא (בראשית מה ב)

במוצ"ש שעבר [-מוצ"ש ק פר' וישלח תשע"ז] נכנס למרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א ראש כולל חשוב שהיה אמור לטוס למחרת לחו"ל לגיטוס כספים, כדי לקבל את ברכתו לקראת הנסיעה.
והנה, כשאמר למרן כי הוא עומד לנסוע לחו"ל, הגיב מרן מיד: "למה לצאת לחוץ לארץ?"... הדבר היה לפלא גדול, כי לפני אותו ראש כולל נכנס למרן מנהל מוסד אחר שאמר לו כי הוא נוסע לחו"ל ומרן בירכו בברכה והצלחה.
ניסה ראש הכולל שוב, ואמר למרן כי הוא בעל חוב גדול וחייב הרבה כסף לאברכים, ואיך יכול הוא להישאר ולא לצאת לחו"ל לאסוף כסף? אך מרן הגיב ואמר: "תיסע לצפת!!! לא לחו"ל!"...
כשיצא ראש הכולל מחדרו של מרן פגש בידיד שהגיע אל הבית באותה שעה, ושח באוזניו את סיפור המעשה. נכנס אתו הידיד שוב לחדר וחזר על הדברים באוזני מרן, באומרו כי ידידו ראש הכולל חייב כסף רב ומוכרח לצאת לחו"ל לשם כך וכי, אך מרן נותר בשלו: "אם אתה רוצה תיסע, אבל אני נתתי ברכה על נסיעה לצפת!"...
למרות תמיהתו הרבה, מתוך אמונת חכמים איתנה שמע ראש הכולל לדברי מרן, ביטל את הטיסה ונסע למנוחה בצפת.

"אוי! אם הייתי יודע שרבי יעקב קמינצקי ישמע את הדרשה..."

ה"אלמלי ידע ראובן" של הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

את ההקלטה באותה מסיבה. וברצוני לספר לך, כי רבי יעקב קמינצקי נכח במסיבה ושמע את הדרשה שלך!...
 "מששמעתי זאת אמרתי לעצמי: אוי ווי! אם הייתי יודע שרבי יעקב קמינצקי ישמע את הדרשה - הייתי מדבר אחרת... יותר לעניין... אלמלי הייתי יודע... רבותי! - - -
 "כשנבוא לעולם האמת נגיד - 'אלמלי הייתי יודע מה זו מצוה...' אלמלי הייתי יודע מה זה שיעור תורה!... אבל אז זה כבר יהיה מאוחר! צריך לדעת כאן, עכשיו, בעודנו יכולים לאסוף לעצמנו מצוות ומעשים טובים!..."
 (ספר יחי ראובן, מאוצרותיו של הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל)

"אלמלי ידע ראובן שיכתבו עליו ויצילהו מידם, בכתפיו היה טוענו ומוליכו אצל אביו" (רש"י בראשית לז, כא).
 "פעם אחת הרגשתי את האלמלי ידע' על עצמי", סיפר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, "ומעשה שהיה כך היה: נדיב אחד, שהיה תורם מהונו לאחת הישיבות, הגיע מאמריקה וערכו לכבודו מסיבה. ביקשו ממני לדבר כמה מילים לכבוד האורח החשוב וכך עשיתי.
 "כעבור זמן מה, נסע ראש הישיבה לאותו נדיב, לאמריקה, וכשחזר משם ניגש אלי ואמר לי: 'ר' ראובן, הנדיב הקליט את מה שדיברת במסיבה שערכו לכבודו בארץ. באמריקה התקיימה אסיפה לכבוד הישיבה, ואותו נדיב השמיע

קנין חכמה - פרקי אבות

עומדת המשרתת סמוך לדלת ושומעת את הרב אומר: "לו הייתה שוחטת לפחות בסכין בשרית, היה כאן מקום לצדד ולומר...". עוד מילים אלו בפיו, וכבר התפרצה המשרתת פנימה

סיפור מיוחד על חכמתו של הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לודז'

עוד מילים אלו בפיו של הרב, וכבר התפרצה המשרתת פנימה ונשבעה שסכין השחיטה בה השתמשה הייתה אכן בשרית...
 הוסיף הגר"י הוברמן ואמר: זהו שאמר משה רבנו לבני ישראל (דברים א ג) "הבו לכם אנשים", וברש"י פירש: "צדיקים" - ותמה הכתב סופר, א"כ מדוע לא אמר משה בפירוש "צדיקים"?
 אלא - הסביר הגר"י - צדקותו של הדיין הכרחית היא לדין, אבל עליו להיות גם איש מעורב בין הבריות ומבין בנפתוליהם וערמתם, כשם שאמר רבי יוחנן (כלים יז טז) "אוי לי אם אומר, שמא ילמדו לשקר, אוי לי אם לא אומר, שמא יאמרו אין חכמים בקיאים בטיבנו". וזהו שרמז כאן משה - על הדיין להיות צדיק, אבל עליו להיות גם בבחינת "אנשים", מעורב בין הבריות ומכיר בטיבם. (ע"פ 'ניצוצו של פסוק; הרב א. שמולביץ, מוסף יתד נאמן אב תשמ"ז)

והווי זהיר בדבריו, שמא מתוכם ילמדו לשקר (אבות א' ט')
 סיפר הגר"י הוברמן זצ"ל על מעשה שאירע אצל הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לודז':
 פעם בא לפניו בעל-הבית אחד ובפיו טענה קשה על המשרתת. הוא מסר לה עופות להוליך אל השוחט, וחשד כבד בלבו שהיא "שחטה" אותם בעצמה כדי למעט את טרחתה. לעומתו הכחישה המשרתת בכל תוקף את הדברים, וטענה להד"ם. ואף הייתה מוכנה להישבע על כך.
 ציווה הרב שתמתין בחוץ עד שיעיינו בדינה. משיצאה, ציווה על השמש לצאת ולהשאיר אחריו את הדלת פתוחה.
 עומדת המשרתת בחדר ההמתנה סמוך לדלת הפתוחה, ושומעת את הרב משנן לעצמו בניגון של גמרא: "לו הייתה שוחטת לפחות בסכין בשרית, היה כאן מקום לצדד ולומר...".

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

באילו מקרים מותר להזהיר אחרים כי פלוני הוא 'בעל לשון הרע'?

כמובן יש ללמוד שם את כל התנאים מתי מותר, וזה לא כה פשוט. אך שורה אחת תפסה אותי. ה'חפץ חיים' מסביר למה מותר לספר: "כי בזה יציל את נפש המספר והמקבל מדינה של גיהנום. כ"כ פשוט וכ"כ חד: כי בזה יציל את נפש המספר והמקבל מדינה של גיהנום. לקרוא ולהפנים.

החפץ חיים בספרו, בהלכות הנלמדות היום (לשון הרע כלל י' סעיפים ה' ו') מביא מקרים מסוימים שבכדי להביא תועלת יהיה מותר להזהיר אנשים על אדם מסויים שיש להיזהר ממנו כי הוא בעל לשון הרע, ושלא לקבל ממנו את הלשון הרע שיבוא ויספר להם.

מתוך הנלמד השבוע בתוכנית קנין חכמה: אוהב את הבריות ומקרבת לתורה

כיצד משיבים אנשים בתשובה בלי לומר אפילו מילה אחת?

כשהיה אהרן מרגיש באדם שהיה עושה עבירה בסתר, הולך אליו ומתחבר עמו, ועושה אותו אוהבו, והחוטא מעלה על לבו – אילו היה אהרן יודע מצפוני לבו, כלום היה רוצה בחברתי? אלא שאני מוחזק בעיניו כאדם כשר ובעל מצוות, אך אם יודע מחשבתי הרעה, יתרחק מהתחבר לרשע כמוני, ויתנחם על רעתו, ויהרהר בתשובה. וזהו שנאמר עליו: בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אֶתִּי וְנִבְּיִים הָשִׁיב מֵעֵוֹן. [רבנו יונה אבות א, יב]

"הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה. רצה לומר, יאהב בלבבו האמת והשלום, וירדוף אחריו בפועל ידיו, כי יש בני אדם אוהבים אותו בלבם, לא שיטריחו עצמם לשום שלום בעולם, ואינם הולכים בדרכי שלום. אך העושים פעולה ומשימים שלום בין אדם לחבירו, ואוהבים לעשות כן, כמו שנאמר: בְּקֶשֶׁת שְׁלוֹם וְנִדְּפָהוּ, אותם הם מתלמידיו של אהרן, שהיה עושה כדבר הזה – אוהב את הבריות ומקרבת לתורה.

פרשת שבוע

באותה שעה ציווה הרב למשמשו להכניס את הסוס והעגלה לתוך חצר סמויה מן העין ולסגור את השער

היעודה. פנה אליו הרב ואמר לו: "עסוק אני עכשיו בעניין חשוב מאד, סעד לבך כאן בביתי, ובינתיים אסיים את ענייני ואתפנה". באותה שעה, ציווה הרב למשמשו להכניס את הסוס והעגלה לתוך חצר סמויה מן העין ולסגור את השער. כאשר סיים העגלון לסעוד את סעודתו, קם ויצא מביתו של הרב, ולהפתעתו הרבה לא מצא את מרכבתו. הלך לחפש את העגלה בכל הסביבה אך לשוא, העגלה לא נמצאה.

"הארוחה בבית הרב עלתה לי ביוקר", חשב לעצמו העגלון. חיזור כסיד נכנס לרב וקרא מנהמת לבו: "רבי, אסון ארע לי, גדול מנשוא, הסוס והמרכבה אינם שלי, בעליהם ידוע כאיש נוקשה, ואם רק ישמע שנגנבו הוא ינקום בי, ואף ימסרני למשטרה בטענה שמכרתי את סוסו ועגלתו, ואת הכסף שלשלתי לכיסי, כיצד אפשר להמיט עלי אסון שכזה?" התייפח העגלון.

"מדוע אתה מרעיש עולמות?" השיב הרב מייזל, "לא אונה לך כל רע, קח את מאת הרובלים ששדדת אתמול מיהודי מסכן מקאליש וקנה לך בהם סוס ומרכבה..." פני העגלון חפו.

הוסיף הרב לגעור בו: "מושחת, האם חסת על יהודי מסכן בשעה שהתחנן לפניך? האם ריחמת עליו בשעה שהפציר בך להרפות ממנו, כי הסחורה איננה שלו ועלול להפסיד את פרנסתו? גם שוכרו היה עלול לחשוד בו כי ידו במעל, באיזו זכות אתה בא לדרוש רחמים עליך? זה הגמול שלך!"

גמגם העגלון: "רבי, בסחורה שלקחתי טרם נגעת, היא מונחת אצלי בשלמותה, אני מוכן להחזירה".

השיב לו הרב: "אם כן, הזדרז והבא אותה לכאן, לאחר מכן נשוחח על האבידה שלך". מיהר העגלון לביתו ושב מיד עם השלל. קרא ליהודי מקליש שישב בחדר השני שיבדוק אם לא חסר דבר מכל מה שנלקח ממנו. ואכן הכל בא על מקומו בשלום. מיותר לציין שמאז פסקו הסחיסות מפחד הרב עליהם. (מורשת אבות)

הרב אהרן כהן

"למען הצייל אתו מַיְיָ" (בראשית ל"ז, כ"ב)

בעיר קאליש קיבל על עצמו יהודי להעביר סחורה מוברחת מגבול גרמניה לעיר לודז', כמובן שסכנה גדולה הייתה כרוכה בזה בשל שלטונות המס. הטעין היהודי את העגלה עם הסחורה, ויצא לדרך.

באמצע הדרך הרגיש העגלון כי בעגלתו מצויה סחורה "שחורה" וזוהי ההזדמנות לסחוט את כספו של הנוסע.

עצר העגלון את סוסיו, ופנה אל היהודי: "דע לך, שאם לא תתן לי ברגע זה מאה רובל, אנו נוסעים מכאן הישר אל המשטרה הקרובה, בשל הסחורה האסורה שבאמתחתך".

היהודי שנוכח לראות כי העגלון מדבר ברצינות, ופניו אינן כתמול שלשום, נבהל והחל לבקש רחמים:

"רחם עלי, הסחורה אינה שלי, אני רק שומר עליה. כיצד אוכל לתת לך סכום גבוה שכזה? בכיסי יש רק רובלים אחדים, ומנין אתן לך סכום כה גדול של מאה רובלים? האם נראה לך שמשלחי יאמין לי כי נאלצתי לשלם מכיסי? נוסף לכך אקפח את כל פרנסתי". געה הנוסע בבכי רב.

אך לשווא, כל דבריו נפלו על אוזניים אטומות. בעזות מצח אמר לו העגלון: "גם אני אינני בעל הכרכרה ומקבל שכר תמורת עבודתי. האם מישוה מרחם עלי?" קצף העגלון והוסיף: "אם אין לך כסף מזומן, מוכן אני לוותר לך ולקבל סחורה בשווי של מאה רובל..." בלית ברירה נאלץ היהודי לתת לו סחורה בשווי זה, רק אז הובילו העגלון למחוז חפצו.

רשם היהודי את פרטי העגלה והלך אל בית רב העיר רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל. כששמע הרב את הסיפור, הורה ליהודי להישאר ימים אחדים בעיר כדי לראות איך יטפל בנושא. בינתיים, ציווה הרב למשמשו ללכת לתחנת העגלות, לחפש עגלה במספר שנקב, ולהזמין את העגלון אליו בשעת הצהרים, למען יוכל לצאת למסעו מיד אחרי הארוחה. העגלון שקפץ על ההזמנה הופיע בשעה